

27. De ondergetekende Bolle Anne, eeltgerote Eldeweys, verklaart hiermee dat de directeur van de gevangenis van Voort (m' Van de Cardelaine) mij het lezelevert aar tafel heeft ontnomen voor mij en m'n twee kinderen

Dit sedert 14 juli (datum van voorlaatse persconferentie y/h Komitee)

De kinderen kunnen nu alleen maar hun papa (in voeteleuten sinds 2 j) zien achter "glas"

Reden: m'n man heeft een lezelevert naar het tijdschrift "Huro" gezicht"

... zou in het verleden documenten buiten de gevangenis muren hebben gebracht", aldus de directeur (m' Van de Cardelaine)

Handwritten signature

André Collard

Cellule: 392
Aile: D
C.M.C.

BYLAGE 10.

Ayant à purger une peine au C.M.C. de Saint-Gilles, ma concubine s'est présentée durant II semaines pour me rendre visite et sans même pouvoir rencontrer un Directeur. Elle n'a pas pu rentrer malgré qu'elle était en possession de son certificat de bonne vie et moeurs. Tout lui a été interdit ? J'ai introduit une demande d'autorisation afin de pouvoir la voir ne fut ce qu'une foi derrière une vitre et cela m'a été refusé puisque je n'ai pas reçu de réponse à ma demande

Ayant eu un accident de travail avant mon incarcération j'étais touché à la colonne vertébrale, et je dois rester de ce fait allongé. Même cela a dérangé un surveillant qui s'est cru intelligent de me crier dessus grossièrement ! alors que nous dépendons du service médical.

Enfin, j'approuve les raisons de Monsieur Dupret. Je n'ai connu que Saint-Gilles, mais c'est vraiment honteux ! et nous sommes en 1983, pas en 42/43. Certains gardiens le pensent peut-être encore. Pourtant, ils sont le plus près en contact avec nous ?

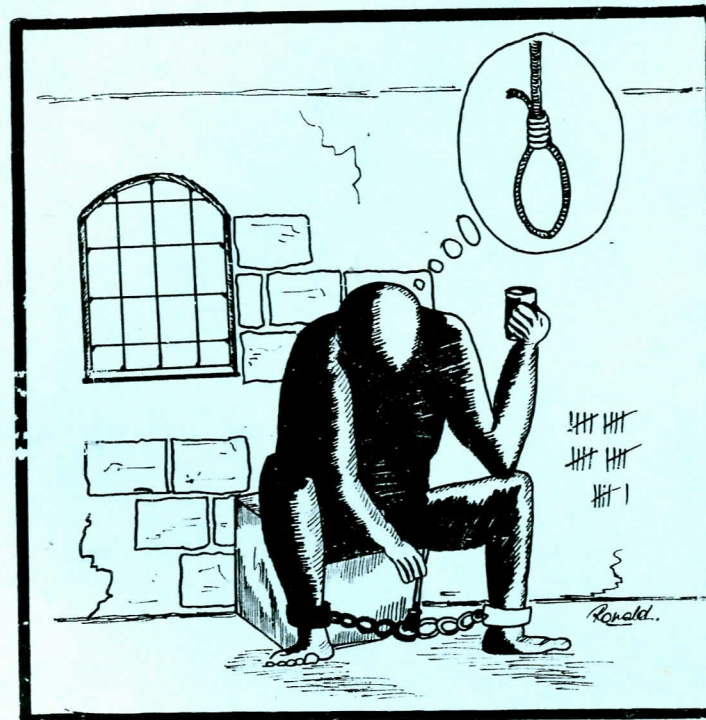
A.C.

Saint-Gilles le 13/05/83

(signature)

WANTOESTANDEN IN GEVANGENIS.

VORST ST GILLIS

TEVENS IN DEZE BROCHURE ! →

- DE WANTOESTANDEN ZELVE
- DE MENSCHEN BEGELEIDING
- REPRESSIE EN CACHOTOPSLUITING
- RELATIE MET FAMILIELEDEN
- DEKLAGRECHT
- ANN BOLÉE - GETUIGENIS.
- BYLAGEN.

GETUIGENIS
VAN
ANN BOLÉE.

INLEIDING.

Op 7 juni 1983 ging William Edelweys in hongerstaking uit protest tegen zijn, nu meer dan twee jaar durende, voorhechtenis. Dit ondanks de minimale bewijzenlast (1).

Met zijn actie wilde W. Edelweys ook de aandacht vestigen op de erbarmelijke levensomstandigheden in de Brusselse gevangenen, Vorst en St-Gillis.

Dat deze inderdaad weinig menselijks hebben blijkt uit de getuigenis van Ann Bolle, echtgenote van W. Edelweys en voorzitter van het comité ter Verbetering van de Leefomstandigheden van Gevangenen. Ook het onderzoek van de Kommissie Gevangeniswezen van de Belgische Liga voor de Mensenrechten spreekt wat dit betreft boekdelen.

Een volledig overzicht geven van de wantoestanden in de strafinrichtingen van Vorst en St-Gillis is in het bestek van deze brochure onmogelijk. We beperken ons dan ook tot de punten aangehaald in de inhoudstafel.

De verklaringen van zowel gedetineerden als beleidsverantwoordelijken, waarmee het geheel is geïllustreerd, spreken echter voor zich: achter de gevangenispoort moeten bepaalde fundamentele rechten wijken voor een regime dat zichzelf in stand houdt d.m.v. repressieve controle- en sanctioneringsmechanismen (2).

- (1) De problematiek i.v.m. de Voorlopige Hechtenis werd uitvoerig belicht in het dossiertje 'Voorlopige Hechtenis' van de Rad. Crim.
- (2) Het gevangenisbeleid in het algemeen komt aan bod in de brochure 'De Steen des Aanstoets:GOL'.

INHOUD:	- Wantoestanden in alle Belgische gevangenen.	p. 2.
	- De medische begeleiding.	p. 4.
	- Repressie en cachotopsluiting.	p. 6.
	- Relatie met familieleden.	p. 9.
	- Het beklagrecht.	p. 10.
	- Getuigenis van A. Bolle.	p. 12.
	- Bijlagen.	p. 15.

De Brusselse gevangenen zijn ongetwijfeld een doorn in het oog van het Belgische gevangeniswezen. Uit een onderzoek uitgevoerd door de Kommissie Gevangeniswezen blijkt dat 44% van de ontvangen klachten afkomstig zijn van Vorst en St-Gillis. Het totale aantal klachten is afkomstig uit 18 gevangenen, 112 van de 185 klachten verwijzen naar het interne regime (zie bijlage 1). Uit deze cijfers blijkt dat Vorst en St-Gillis (op 100 m. van elkaar en verbonden door een tunnel) terecht de 'vuilbak' of het 'strafkamp' onder de gevangenen kan genoemd worden. De Brusselse amigo's zijn helaas geen unicum, het herhaaldelijke protest uit andere gevangenen maakt duidelijk dat de leefomstandigheden in alle Belgische 'strafinrichtingen en inrichtingen tot bescherming van de maatschappij', 19de eeuw zijn.

Denk aan de historische gevangenisstaking in Leuven-Centraal (76, later gesteund door Vorst en verviers). Tijdens deze geweldloze actie formuleerden de gevangenen een eisenpakket dat bestond uit 8 punten (o.a: stikte toepassing van de wet Lejeunne, betere sanitaire voorzieningen, verhoging van de lonen, verbetering van de voeding...). Vijftien gedetineerden werden door de gevangenen belast met de onderhandelingen. Aanvankelijk leek het erop dat de gevangenen gehoord zouden worden, maar dit bleek ijdele hoop te zijn: het protest werd gebroken door de 15 afgevaardigden te verspreiden over verschillende gevangenis- sen, o.a. St-Gillis.

Enkele materiële eisen werden ingewilligd, b.v. T.V. en radio in de cel. Voor de rest heeft de staking enkel geleid tot een versterkte bewaking.

De wantoestanden in de strafinrichting van Merksplas zagen pas het daglicht nadat GerardLamine in mei 81 ontsnapte uit Belgisch grootste gevangenis. In een persverklaring zei hij het volgende: "ik wou me niet onttrekken aan mijn straf, maar ik meende dat de buitenwereld ingelicht moest worden over wat zich met de gevangenen in dit land afspeelt". Na tien dagen meldde hij zich dan ook terug aan de gevangenispoort.

In dezelfde maand gingen Marcel Vervloesem en Marc Philips, geïn-terneerd in Turnhout, in hongerstaking. Ze stelden zich de vraag of een psychiatrische kommissie wel adequaat kan oorde- len na een bezoek van 5 min. om de 6 maanden!

Op 1 dec. 1979 werd Belgisch 'modelgevangenis' Lantin in gebruik genomen ter vervanging van de uit 1850 daterende St-Leonard gevangenis (Luik). Drie dagen na de ingebruikname loopt het reeds mis wanneer een gedetineerde zich verhangt in zijn cel, "j'etais déjà atteint des nerfs, et je ne tient pas le coup en prison" schrijft hij in een laatste brief aan de directeur. Gedurende de eerste tien maanden komt het evenveel keer tot incidentenwanneer gevangenen weigeren hun cellen te betreden, het dak beklimmen of hun schrale meubilair aan diggelen slaan. Het protest is steeds gericht tegen de schrijnende leefomstandigheden en de voortdurende repressie (bijl. 2). Dit alles is voor de Liga voor de Mensenrechten een aanleiding tot een diepgaand onderzoek. In het 'dossier Lantin' besluit Prof. Van Oustrive: "in Lantin is geen enkele vorm van humanisering te bespeuren, integendeel" en verder: "Lantin is de stenen getuige van een falend penitentiar beleid en terzelfdertijd een gigantisch symbool van onmacht".

Meer recent kwam het arresthuis van Brugge in opspraak. In een parlementaire vraag aan justitieminister J. Gol (24/11/'83) laakt volksvertegenwoordiger Belmans het feit dat éénmanscellen mits enkele 'aanpassingen' plaats moesten bieden aan 3 gedetineerden. Dit probleem van overbevolking manifesteerd zich trouwens in alle Belgische strafinrichtingen (bijl. 3).

Brugge is net als St-Gillis een Huis van Bewaring of Arresthuis. In principe mogen hier enkel gedetineerden in voorhechtenis verblijven. In de Brusselse gevangenis verblijven echter ook vreemdelingen wachtend op hun repatrillering, drugverslaafden, militairen en zelfs jongeren. Dit is strijdig met art. 7 en 85,1 van de Minimaregelen, opgesteld door de Raad van Europa. Hierin wordt gesteld dat verdachten niet tegen hun wil in contact mogen komen met veroordeelden. Andere artikelen uit de 'Minimaregelen voor de Behandeling van Gedetineerden' stellen het volgende:

- art. 88,1: "aan de beklaagde moet de mogelijkheid gegeven worden om zijn persoonlijke kledij te dragen".
- art. 89: de gedetineerde "altijd de mogelijkheid moet hebben te arbeiden, maar hij hiertoe niet gedwongen kan worden".
- art. 91: "de mogelijkheid moet gegeven worden om het bezoek en de zorgen van zijn persoonlijke geneesheer of tandarts te ontvangen".
- art. 92: "alle redelijke faciliteiten moet ontvangen om met zijn familie en vrienden en personen met dewelke hij gewettigd belang heeft, in verbinding te treden en van deze personen uit menselijk oogpunt in bevredigende voorwaarden, bezoek te ontvangen".

Art. 58 is van toepassing op alle gedetineerden en stelt dat "de opsluiting en andere maatregelen, die voor gevolg hebben dat ze de delinquent aan de buitenwereld onttrekken, zijn leed veroorzakend door het feit dat ze hem van zijn vrijheid beroven. Onder voorbehoud van de tucht mag het penitentiar systeem dan ook het leed dat zulke toestand meebrengt niet verzwaren". Uit het volgende zal blijken dat deze en andere Minimaregelen in St-Gillis en Vorst flagrant met de voeten getreden worden.

DE MEDISCHE BEGELEIDING.

St-Gillis beschikt over het zgn. C.M.C. (Centre Medico-Chirurgical), ondergebracht in vleugel A. Hier worden gevangenen wiens ziekten niet kunnen behandeld worden in de overige gevangenis, verzorgd.

Wat de psychologische begeleiding betreft, beperkt deze zich meestal tot enkele 'steunende gesprekken' en het toedienen van kalmeringsmiddelen. Volgens Ann Bolle van het comité ter verbetering van de Leefomstandigheden van Gevangenen, gebeurt dit zo massaal dat meerdere gedetineerde in de gevangenis aangezet wordt tot toxicomanie. Dit is nochtans strijdig met de wet van 24/2/1921 die stelt dat eenieder die toxicomanie doet ontstaan, in stand houdt of verergert strafbaar is. De medaille heeft echter ook een keerzijde, meer bepaald wat betreft de drugverslaafden. De wet is nl. ook van toepassing op geneesheren die een onderhoudsbehandeling met methadon voorschrijven. Dit product wordt in meerdere westerse landen (o.a. Nederland) aangewend bij behandeling van verslaafden ter vervanging van heroïne. Methadon biedt het voordeel dat het oraal kan toegediend worden, dat het lang werkt en geen acute euforie teweegbrengt. Door een gecontroleerde toediening wordt de verslaafde tevens uit de kriminele sfeer gehaald. Aangezien een methadonbehandeling op lange termijn in België illegaal is, ondergaat de gedetineerde nog steeds een verplichte ontwenning. Doordat er hier geen rekening wordt gehouden met de motivatie van de verslaafde is het niet denkbeeldig dat deze zijn dagelijkse dosis probeert te verkrijgen via het 'interne circuit'. Het gevolg is een verscherpte controle wat de humanisering zeker niet ten goede komt. Ook niet-toxicomanen en familieleden dreigen hiervan het slachtoffer te worden doordat de interne trafiek een argument is om de bezoeker te fouilleren en bezoek te weigeren.

Deze fysieke ontwenning zou gepaard gaan met een psychologische begeleiding. Volgens V.U.-volksvertegenwoordiger Raf Declercq kan deze begeleiding niet efficiënt zijn: "de psychiater is een getalenteerd man. Niet alleen slaagt hij erin de zorg voor 100 tot 200 gedetineerden te combineren met een drukke privépraktijk, hij is ook in staat op 10 min. de persoonlijkheid van de gedetineerde te doorlichten" aldus R. Declercq (D.M. 13/8/81).

Wat de medische staf betreft is er dus een permanente onderbezetting. De materiële middelen waarover het personeel beschikt zijn ontoereikend en de administratieve rompslomp bemoeilijkt de medische hulpverlening. Deze is trouwens niet doorlopend voorzien, de weinige geneesheren werken deeltijds zodat de tijdsduur van elke consultatie minimaal is, wat niet verwonderlijk is aangezien de geneesheren per prestatie vergoed worden (bijl. 4). Ondanks alles maakt Gol gewag van "een degelijk bezette medische dienst" (Vr. & Antw. Kamer 6/9/83).

Uit het gesprek dat de Liga had met Dr. Cassaert (chirurg in het C.M.C.), blijkt dat deze uitspraak zowel wat betreft de numerieke bezetting als de kwaliteit van de medische bijstand, leugenachtig is (bijl. 5).

Hoe de 'behandeling' concreet verloopt blijkt uit de volgende voorvallen. August Segers leidt aan rheumatisme, astma en chronische bronchitis. Directeur Mostings van St-Gillis noemt hem "un comédien". Een onderzoek uitgevoerd door Dr. Terasse van het CMC wijst echter uit dat een chirurgische ingreep ter hoogte van de coronaire bloedvaten (voor bloedvoorziening van de hartspier) aangewezen is. Wanneer A. Segers om bijstand verzoekt duurt het 2 uur alvorens iemand verschijnt. Terecht merkt hij op: "si on est cardiaque on a le temps de mourir" (bijl. 6).

De lange wachttijd tussen het verzoek om medicatie en de effectieve bedeling ervan zijn klachten die regelmatig terugkeren. Ook Warmont Alfred, wiens rechterbeen voor 2/3 geamputeerd werd, maakt hiervan melding. Hij werd op 3/1/'83 gearresteerd, tijdens zijn arrestatie brak de rijkswacht zijn prothese. In de verschillende gevangnissen waarin hij verbleef (achtereenvolgens Jamioulx, St-Gillis, Vorst en terug St-Gillis) werd hieraan weinig of geen aandacht besteed, integendeel, de getroffen maatregelen

getuigen van verregaande willekeur: zo moest hij schoenen dragen die niet pasten op zijn prothese, wat een ontsteking tot gevolg had. Alsof dit nog niet voldoende was, duurde het 15 dagen alvorens hij hiervoor werd behandeld. Ook werden er inzake accommodatie geen aangepaste schikkingen getroffen. Zo verblijft hij in Vorst aanvankelijk in een driemanscel waar zelfs niet genoeg bewegingsruimte is voor één persoon. Tenslotte wordt hij gehuisvest op de afdeling voor mentaal gestoorde! Hieruit blijkt overduidelijk dat het C.M.C. niet in staat is A. Warmont op een medisch verantwoorde wijze te verzorgen. Toch wordt het hem niet toegestaan beroep te doen op deskundige instellingen van buiten de gevangenis (bijl. 7).

Een andere gedetineerde, Albert Gossiaux, verzocht om vervroegde invrijheidstelling omwille van zijn slechte gezondheidstoestand. Hij lijdt nl. aan een longziekte die dermate ernstig is dat Prof. De Coster (St-Pieters, Brussel) een langdurige en gespecialiseerde hospitalisatie, levensnoodzakelijk acht. Ondanks meerdere adviezen van Prof. De Coster wordt A. Gossiaux slechts 5 dagen extra behandeling in het ziekenhuis toegestaan (bijl. 8).

We merkten reeds op dat dit strijdig is met art. 91 van de Minimaregelen. M.b.t. dit artikel sprak de rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, een voor België, uniek vonnis uit. Zich beroepend op het feit dat niemand tegen zijn wil door een geneesheer kan behandeld worden, werd een 18-jarige gedetineerde te Jamioulx verzorging buiten de gevangenis toegestaan. Ook minister Gol was van oordeel dat behandeling noodzakelijk was, maar dit kon volgens hem alleen in de gevangenis. Het Algemeen Reglement van de gevangenis zegt immers dat gedetineerden enkel mogen verzorgd worden door medici van de penitentiaire diensten.

REPRESSIE EN CACHOTOPSLUITING.

Gewelddaden t.a.v. gevangenen zijn volgens Gol onbestaande: "er werden geen daden van geweld gemeld ten aanzien van gevangenen te Brussel, integendeel, het personeel is slachtoffer van gewelddaden van gevangenen" (parl. Vr. & Antw. 5/8/83). Deze verklaring klinkt erg ongeloofwaardig, temeer daar één van Gol's ambtenaren, directeur-generaal De Ridder, hoofd van het Bestuur der Strafinrichtingen, op 22/4/83 in de Standaard

het volgende verklaart: "er wordt inderdaad wel eens geweld gebruikt en dat gebeurt vooral als een gedetineerde het te bond maakt en naar de veiligheidscel moet. Ik zal niet ontkennen dat er onder het personeel mannen zitten die er graag bijzijn als er iemand hardhandig moet worden aangepakt". De opleiding van de bewakers is dan ook enkel gericht op de strikte toepassing van de reglementen en het behoud van veiligheid en orde. Bovendien bestaat het gevangenispersoneel grotendeels uit leerling-bewakers die na enkele maanden 'stage' in Vorst en St-Gillis, overgeplaatst worden naar een andere strafinstelling. M.a.w. de bewaking wordt in de Brusselse gevangenissen grotendeels overgelaten aan personeel dat geen ervaring heeft. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zij de meest repressieve maatregel als de meest efficiënte beschouwen.

Het gebruik van geweld komt ook veelvuldig voor bij het binnen- en buitenbrengen van gevangenen. Volgens directeur-generaal De Ridder valt dit buiten zijn bevoegdheid. Het transport van gedetineerden gebeurt nl. door de rijkswacht. "Voor die rijkswachters stellen zich soms moeilijke problemen. Zij krijgen de opdracht een Marrokaan die al drie jaar in België verblijft, op het vliegtuig te zetten. Maar de man zelf wil meestal niet terug. Dan komt het welleens tot een handgemeen, want die rijkswachters hebben de opdracht gekregen die man, desnoods manu militari, naar de luchthaven te brengen". (N.B: vele Brusselse immigranten zijn noodgedwongen illegaal omdat Nols & co. weigeren hen in te schrijven, anderen willen niet terug uit vrees voor repressie).

De laatste mnd. weigert de rijkswacht systematisch gedetineerden te begeleiden naar huwelijken en begrafenissen. Zo kon onlangs in St-Gillis een huwelijk niet doorgaan omdat de rijkswacht de gedetineerde niet kwam afhalen, om dezelfde redenen kon een gevangene van Leuven-Centraal zijn stervende vader niet bezoeken. De rijkswacht verwijst hier naar haar klassiek argument: personeelstekort. Krachtens art. 28 van de wet op de rijkswacht worden zij nochtans verplicht in te staan voor de bewaking tijdens het transport van gedetineerden.

Valt de rijkswacht niet onder de bevoegdheid van het Bestuur der Strafinrichtingen, dan is dit wel het geval voor het departement van justitie. Als justitieminister behoort Gol immers tot de drie voogdijministers op de rijkswacht (naast binnenlandse zaken en defensie).

Het ultieme repressiemiddel is de zgn. 'veiligheidscel, beter bekend onder de term 'cachot'. Uit het Algemeen Reglement blijkt dat het plaatsen in volstreekte isolatie slechts toelaatbaar is ingeval van zeer ernstige overtredingen en dit slechts gedurende enkele dagen. Deze straf wordt opgelegd door de directeur, mits er voldaan wordt aan een aantal voorwaarden (o.a. dagelijks bezoek van de directeur en een dokter). Bewakers mogen ingeval van hoogdringendheid een gedetineerde isoleren mits de directeur zo vlug mogelijk op de hoogte te brengen. Zo luidt althans het reglement, uit de praktijk blijkt dat 'ernstige overtredingen' en 'hoogdringendheid' zeer breed geïnterpreteerd worden (bijl. 9).

De veiligheidscel wordt niet enkel als dusdanig gebruikt. Uit een brief van Alain Stark, daterend van 10/1/82 blijkt dat het cachot ook als therapie wordt gebruikt: "mocht een gevangene een zenuwaanval krijgen gedurende de nacht of de dag, roept de verpleger hulp op d.m.v. een alarmsysteem dat zich vaak bij het bureel bevindt. Meestal komt dan een groep van 7 à 8 bewakers, enerzijds van de 7de vleugel, afdeling C (psych. afd.), anderzijds van het centrum. Zij springen op de gevangene zonder ook maar te proberen hem te bedaren. Deze schokbehandeling is noodzakelijk om hem naar de strafcel te brengen".

Het cachot bestaat uit 4 betonnen muren zonder raam, met als enig meubelstuk een houten plank met een gat: het toilet. Er is geen verwarming en de gedetineerde slaapt op een matras die op de blote grond ligt.

Niet alleen de gevangenen zijn slachtoffer van repressie. Om het gesloten karakter van de gevangenis te bewaren wordt ook het personeel onder druk gezet. Wanneer psychiater Foulon in nov. 81 via een brief aan de Liga gewag maakt van het toenemende racisme in de Brusselse gevangenissen, wordt hem verbod opgelegd verder in contact te blijven met gedetineerden en wordt hij op het matje geroepen door het Bestuur der Strafinrichtingen. In zijn brief beklagde de dokter zich over het feit dat vreemde gedetineerden systematisch ondergebracht worden in de C-vleugel (de strafafdeling) waar de gevangenen enkel gelucht worden in de zgn. 'leeuwekooien'.

DE RELATIE MET FAMILIELEDEN.

Het contact met familieleden is voor de gedetineerde van groot belang, het is immers één van de weinige raakpunten met de maatschappij waarin hij gereïntegreerd moet worden.

De Raad van Europa bevestigt het belang hiervan in art. 37 van de Minimarelen: "de gedetineerde moet de toelating hebben om in contact te staan met zijn familie en met alle personen en vertegenwoordigers van organismen en van deze personen bij geregelde tussenpozen bezoeken ontvangen onder enig voorbehoud van de beperking en het toezicht die nodig zijn in het belang van hun behandeling, de veiligheid en de goede orde van de inrichting".

De praktische omstandigheden in Vorst en St-Gillis zijn echter niet van dien aard dat ze het contact tussen de gedetineerde en familieleden bevorderen. Familieleden op bezoek dienen uren te wachten alvorens toegelaten te worden en de 'kabines' lijken afgedankte varkenshokken.

In principe heeft een verdachte recht op dagelijks bezoek achter glas, bezoek aan tafel is een gunst en is dus afhankelijk van de goedkeuring van de directeur. Hieruit volgt dat de directie deze gunst ten alle tijden kan intrekken, geen enkel reglement dwingt hem zijn beslissing te motiveren. Intrekking van het bezoekrecht is dan ook een geliefd represaille-middel (bijl 10). Veroordeelden kunnen één maal per week bezoek ontvangen, en dit in tegenstelling met verdachten, in gemeenschappelijke ruimten. Zowel verdachten als veroordeelden worden voor en na elk bezoek gefouilleerd.

Bezoek van niet-familieleden is ook afhankelijk van de goedkeuring van de directeur, en enkel mogelijk indien een getuigeschrift van goede zeden en gedrag kan voorgelegd worden. Een bijkomend criterium is dat de bezoeker zijn visitatie moet kunnen motiveren.

Een tweede mogelijkheid om de geïsoleerde wereld van de gevangenis te doorbreken, kan geschieden via de briefwisseling. Ook hier zijn de beperkingen verregaand, iedere brief kan immers gecensureerd worden uit 'overwegingen van veiligheid en orde'. Of een gedetineerde al dan niet gebruik maakt van deze communicatievorm, is dus afhankelijk van zijn houding t.a.v. deze inbreuk op de privacy.

Briefwisseling en briefgeheim zijn nochtans fundamentele rechten die opgenomen zijn in de grondwet. Een gedetineerde daarentegen, heeft enkel recht op briefwisseling met zijn advocaat, de penitentiare administratie, de gerechtelijke en politieke overheden. Alles wat daarbuiten valt is een gunst en is dus, nogmaals, afhankelijk van de goodwill van de directie. Deze kan op drie manieren reageren: de brief ongecensureerd doorlaten, de brief censureren en tenslotte de verzending weigeren. Hetzelfde geldt voor inkomende post. Tenslotte dient nog opgemerkt te worden dat de telefoon in de gevangenis enkel ter beschikking van het personeel staat.

HET BEKLAGRECHT.

Uit het voorgaande werd reeds duidelijk dat de gevangenisdirecteur een machtige positie bekleed. Deze is zo absoluut dat de gedetineerde geen enkele vorm van inspraak heeft. Bij een eventueel dispuut heeft hij enkel het recht 'gehoord' te worden door de directeur. Zijn positie is echter niet van dien aard dat we kunnen spreken over een neutrale klachtenbehandeling. Een andere inspraakmogelijkheid kan geschieden door klacht in te dienen bij het Bestuur der Strafinrichtingen. Hier geldt echter hetzelfde argument, als verlengstuk van de directie kan zij onmogelijk een objectief oordeel vellen. Dat Bestuur brengt trouwens de gevangenisdirectie op de hoogte van elke klacht die ze ontvangen, wat represaille tot gevolg kan hebben. Dit kan zelfs op legale wijze, volgens art. 80 van het Algemeen Reglement dat stelt dat "de gedetineerde die ongegronde klachten indient, zich blootstelt aan straf", volgens art. 79 is het indienen van "kollektieve klachten" verboden.

De onmogelijkheid tot beklagrecht is een rechtstreeks gevolg van het feit dat zowel het Algemeen Reglement (K.B 21/5/65), de Algemene Instructie (M.B. 12/7/71) als het Belgisch Strafwetboek omzeggens geen enkele richtlijn geven over de strafuitvoering en de omstandigheden waarin dit dient te gebeuren. Daarbij komt nog dat deze documenten meestal niet aanwezig zijn in de gevangenisbibliotheek en voor de gedetineerde dus onbestaande zijn.

De strafuitvoering wordt dus overgelaten aan de uitvoerende macht d.w.z. dat de directie en de administratie vrij autonoom het gevangenisregime bepalen en eventueel wijzigen. Dit

verklaart wellicht ook de verschillen in regime tussen de Belgische strafinrichtingen.

Wanneer Gol pleit voor de invoering van het beklagrecht is dit een lovenswaardig initiatief. In de praktijk is het echter een pleister op een houten been. De gedetineerde kan immers niet verwijzen naar zijn juridische rechten omdat deze eenvoudigweg niet bestaan. Het invoeren van een beklagrecht heeft dan ook weinig zin zolang de gedetineerde niet beschikt over een degelijke rechtspositie. M.a.w. de plichten en gunsten moeten vervangen worden door rechten en plichten.

Het hoofd van het Bestuur der Strafinrichtingen voelt weinig voor de instelling van een beklagrecht: "wij willen vermijden dat de klachten steeds op dezelfde onbelangrijke details betrekking hebben. Daarbij komt nog dat de uitvoering van het beklagrecht een hele hoop administratief werk eist en dat terwijl ik niet genoeg personeel heb om dat allemaal te klaren. En het is nutteloos om een wet goed te keuren zonder te zorgen voor de middelen om ze uit te voeren". En verder: "het is nogal logisch dat een gevangene zich moet inpassen in het systeem van de gevangenis" (D.S. april '83).

Dergelijke uitspraken zijn typerend voor een systeem waar conformiteit het hoogste goed is. De middelen waarmee men dit conform gedrag afdwingt hebben echter katastrofale gevolgen. J. Goethals (K.U.L.) stelt dat de lange vrijheidsstraffen enkel een algemene verarming van de persoonlijkheid tot gevolg heeft, gekenmerkt door agressie, apathie, angst, psychotische verschijnselen, stigmatisatie en zelfbeschuldiging (Panopticon, 1980). De vrijheidsberoving als extreme uiting van de strafrechtsbedeling beoogt dan ook niet de bescherming van de samenleving, het is evenmin een afdoend straf- en heropvoedingsmiddel, noch een probaat middel ter bestrijding van de criminaliteit. Integendeel, de vooropgestelde recosialisatie heeft het tegenovergestelde effect.

De beschreven wantoestanden wijzen er trouwens op dat een discussie over het maatschappelijke nut, de efficiëntie en de gevolgen van de vrijheidsberoving geen voorwaarde is om het huidige gevangenisstelsel in zijn totaliteit te veroordelen.

Op de volgende blz. laten we Ann Bole aan het woord, die als voorzitter van het Comité ter Verbetering van de Leefomstandigheden van Gevangenen, de onmenselijkheid van het gevangenisregime van dichtbij ervaart.

Een tweetal jaren geleden werd mijn man (W. Edelweys) opgepakt en alzo kwam ik voor het eerst in contact met de gevangenis, de eerste indrukken waren onaanvaardbaar. Samen met een andere vrouw besliste ik daar wat aan te doen. We wisten van het bestaan van een vrije radio, die een wekelijks programma voor gedetineerden verzorgde, via deze vrije radio kwamen wij in contact met familieleden van gedetineerden. Van verzoekprogramma maakten we gebruik om onze problemen publiek te maken. Zo ontstond het comité. Het programma gebruikten we verder om informatie over voorvallen in Vorst en St-Gillis te verspreiden. Ook gaven we enkele persconferenties. Verder tracten en we zoveel mogelijk de pers te halen. Tenslotte kregen we ook aandacht vanwege de B.R.T.

Er werd ook een steunkomité opgericht, bestaande uit een 35-tal organisaties die vooral praktische hulp boden. Met al onze persconferenties hebben we tenslotte niet veel bereikt. Het enige resultaat is dat er enkele cellen werden opgeknapt en geschilderd, verder werden er enkele vrachtwagens bleekwater aangevoerd om het boeltje te kuisen. Andere veranderingen hebben we niet vastgesteld, integendeel.

In Vorst en St-Gillis zitten mensen met zeer verschillende strafoorzaken: zowel zware als kleine delicten, mensen die hun boetes niet kunnen betalen, minderjarigen. Zo is er het verhaal van een klein zigeunermeisje dat minderjarig en moeder van een kind is. Haar opsluiting gebeurde naar aanleiding van een diefstal. Ze bleef een maand aangehouden, totdat haar familie uit Spanje terugkeerde om aan te tonen dat het meisje wel degelijk minderjarig was. Ook zitten in de gevangenis veel mensen met drugproblemen, vooral jongeren. Buiten hun drugprobleem worden deze mensen dus ook gekonfronteerd met de problemen van de opsluiting. Hetzelfde geldt voor alcoholici. Een vb: een jongen wordt tijdens een politie-razzia opgepakt in het Schaarbeek van Nols. De jongen werd met zijn hoofd tegen de muur geslagen, zijn moeder herkende hem niet meer. Hijzelf had echter geen drugs op zak, hij werd toch aangehouden op beschuldiging van vervalsing van een medisch attest. Na 5 maanden opsluiting dreigt hij met zelfmoord...

Veel mensen worden opgesloten op basis van vermoedens, terwijl de wet zegt dat iemand schuldig moet bevonden worden om in hechtenis genomen te worden. Er zijn ons echter vele gevallen bekend waarin gedetineerden hun onschuld moeten bewijzen.

De wachttijd voor een bezoek bedraagt gem. 2 uur, in een afschuwelijke omgeving. Daarna wordt je toegelaten tot een lange gang, opgesplitst in twee delen, hier kan je je man zien achter glas in een vuile kabine. Het vuil koekt er aan de wanden, en als we buiten komen stinken we, reukwater meenemen is dan ook geen overbodige luxe. Soms laat men je uren wachten alvorens je in de kabine mag. Eénmaal boven in de gang meldt men je dat je man er niet is, hij is dan bv. naar het justitiepaleis. De bewakers snouwen je af, ik wil hier niet veralgemenen, enkele zijn menselijker. Dit zijn echter uitzonderingen. Een vb. van hun mentaliteit: tijdens een bezoek moesten we een half uur wachten, om de tijd te doden speelde mijn dochtertje met de in de buurt zijnde kinderen. Wanneer de poort open ging, werd ik door het dringen naar binnen geduwd, plotseling wil de bewaker de poort sluiten, hierbij opmerkend dat ik mijn dochtertje straks wel zou reputeren.

We hebben klandestien foto's gemaakt. Toen mijn man sprak

van varkenshokken dacht ik aanvankelijk dat hij overdreef. Maar tijdens de trouwceremonie (A. Bolle trouwde in de gevangenis van St-Gillis) kon ik door een openstaand raam kijken, en ik moet mijn man gelijk geven. Je kan natuurlijk ook genieten van een voorkeursbehandeling, een geprivilegeerde cel, wanneer je werkt, maar dat zijn uitzonderingen.

De meeste gevangenen beschikken niet over lopend water, zij krijgen water in plasticen kruiken, enkele malen per dag. In de zomer is dit water te warm om te drinken en zich te verfrissen. In de winter daarentegen moeten de gevangenen gekleed in bed blijven. De vensters zijn verdeeld in kleine raampjes, waarvan er meestal enkele stuk zijn. Die worden dan volgepropt met krantenpapier om het toch te kunnen uithouden want van de centrale verwarming voel je nauwelijks iets.

Soms zitten er drie mensen in één cel en beschikken ze over dezelfde voorzieningen als één gedetineerde, behalve voor ieder een bed. Ook zitten er kakkerlakken, tot in de koffie toe. Eenmaal per week mag je douchen, als je je beurt overslaat is je kans natuurlijk verkeken. Werkenden gedetineerden mogen dagelijks vijf min. douchen, natuurlijk in groep. De verlichting in de cellen is ontoereikend, ikzelf heb voor mijn man een lichtgevende poster moeten kopen.

De medische verzorging is niet 24u op 24u voorzien. Wanneer je het ongeluk hebt in de gevangenis terecht te komen op een vrijdagavond, worden je medicamenten afgenomen tot de volgende maandag. Je moet immers eerst langs de dokter passeren. Dit heeft zijn gevolgen: zo was er een man die leed aan een zwaar geïnfecteerd oog. Bij zijn opsluiting werden zijn oogdruppels afgenomen en naderhand slecht toegediend. Zo is de man het zicht uit die oog verloren. Ook weigerd men onmiddellijke verzorging. Om van verzorging te kunnen genieten moet je een dag op voorhand een papiertje invullen, m.a.w. je moet op voorhand weten wanneer je ziek gaat worden. Als je om verzorging vraagt word je als een lastpost gezien: iemand komt in de gevangenis terecht met 16 hechtingen in zijn arm. Hij belde herhaaldelijk om verzorging maar niemand kwam opdagen. Toen hij op de celdeur begon te bonken, vertelden de bewakers hem dat ze hem zouden 'verzorgen' en beukten de gevangene in elkaar. In een brief aan het comité melde een gedetineerde: "Ik ondergetekende Alain Stark heb een man zien sterven door gebrek aan verzorging". Een andere gedetineerde wenste onbekent te blijven uit schrik voor repressailles. Tijdens een persconferentie deed een vriend van zijn vrouw een getuigenis: de man in kwestie leed aan darmstoornissen, buikloop en bloedverlies. Hij diende dringend geopperd volgens de gekontacteerde arts. Hij diende zijn medicatie strikt te volgen, maar deze werd slechts enkele dagen toegediend. Toen zijn vrouw haar ongerustheid aan de bewakers meedeelde antwoordden dezen: 'je moet je geen zorgen maken, want er zijn hier doodskisten voor handen in alle maten'. Dit zijn de problemen van een gewone gedetineerde. De problemen van de drugverslaafde zijn nog veel groter. Tania, die een drugverslaafde was, verkeerde in krisistoestand, als oplossing stopte men haar in het cachot. Ze was die maand zwanger, ze heeft bloedverlies gehad en verloor daardoor haar kind. Mijn man kwam in de gevangenis met een alcohol-probleem, daarbij leed hij ook aan klaustrofobie. Denken dat hij hulp kreeg was zeer naïef. Integendeel, hij werd aangezet tot toxicomanie. Een psychiater van buiten de gevangenis adviseerde dat mijn man dringend werk nodig had. In de plaats daarvan kreeg hij slaappillen, maar dit om 7u s'avonds. Normaal gaan de lichten uit om 10u, dus om deze tijd zijn je pillen reeds uitgewerkt.

Daarom vragen de gedetineerden meer en meer pillen.

Enkele maanden geleden begon een bewaker zijn dienst in dronken toestand, daarom kreeg hij het aan de stok met zijn collega's. Ze brachten hem op de binnenkoer en de directeur werd er bij gehaald. Er ontstaat een woordenwisseling die steeds heviger wordt en tenslotte krijgt de directeur een klap. Onmiddellijk wordt de rijkswacht gealarmeerd. Deze verplicht de bewaker in te stappen in de gevangeniswagen. Hierin krijgt hij klappen en stampen tegen zijn hoofd. Als men met een bewaker zo omspringt kan men zich inbeelden hoe de behandeling t.a.v. gedetineerden is. Het gebeurt trouwens regelmatig dat bewakers dronken naar hun werk komen. Binnen rinkelen ze dan met hun sluetelbossen op de verwarming of halen iemand uit zijn cel om hem lastig te vallen. Het recentste geval van mishandeling is dat van Michel Honoré, bijgenaamd de 'doktersmaniak', omdat hij geschoten had op dokters, waarvan één overleed. Ik wil hier niet zijn proces maken, maar hij heeft maanden in eenzame opsluiting doorgebracht omdat hij de psychiater zijn bureau in de lucht gooide. Op dat moment wist men geen blijf met hem dat kunnen we aannemen. Wat we niet kunnen aannemen is dat de man maanden in het cachot moest doorbrengen, dat is mishandeling. De laatste week werd hij overgebracht naar St-Gillis, 7 de sectie, vleugel C. Daar wete we hoe de cellen eruit zien: het eten wordt er binnen gehoven op een bord zoals bij dieren, hij lag naakt op de grond, de handen geboeid. We weten dat met zekerheid en we kennen mensen die dat willen getuigen. Een 5-tal bewakers gaan steeds gezamenlijk zijn cel binnen... Er hing steeds een sfeer van geheimzinnigheid, niemand mocht weten wat zich daar afspeelde. Driemaal daags gaf men hem een spuitje. Op 31 aug. werd Tania Iln El Cadi uit de gevangenis van Vorst ontslagen. Ze had een gebroken arm. Tania is verloofd met Tariqi Rachid, die uit solidariteit met mijn man in hongerstaking ging. Daarom werd Tania voortdurend gepest. De eerste dag dat zij recht had op een wandeling op de binnenkoer kreeg zij het aan de stok met een medege-detineerde door rascistische opmerkingen vandeze laatste. Tania kon zich niet beheersen en gaf haar een klap. Daarom moest ze naar de directeur, die zoals meestal maar één versie aanhoorde. Het gevolg was dat Tania al haar privileges kwijt was. Bij het buitenkomen was ze zo opgewonden dat ze een stoel nam en die gooide. Een paar vrouwelijke bewaaksters zijn bij haar gekomen, ze sleurden haar met de armen, ze kreeg zodanig klappen dat ze er een gebroken arm aan overhield. De verloofde van Tania verblijft nog steeds in de gevangenis. Nu heeft de directie Tania verboden haar verloofde op te zoeken, voordat zij haar klacht (ingediend door haar advocaat) intrekt, erger nog, zij moet bij de gerechtelijke politie gaan zeggen dat ze gelogen heeft. Een ander gedetineerde die in een brief aan ons reageerde op de gebeurtenis met Tania verloor uit repressaille zijn werk. Ikzelf heb sinds 14 juli, de dag van onze laatste persconferentie, geen bezoek aan tafel meer. Toen ik bij de directeur aanklopte om de reden van die straf te achterhalen, antwoordde hij dat mijn man het gewaagd had een brief te schrijven naar HUMO. Toen hij zei dat de maatregel definitief was voelde ik mij verplicht de pers hierover in te lichten, "doet U maar en vergeet vooral U acties niet" heeft hij geantwoord. Bij mijn laatste bezoek zei mijn man dat ze hem voortdurend kwamen zeggen: "dat je vrouw maar oppast, we krijgen ze nog hier en dan zal ze zeker goed behandeld worden".

Bylage 1

I.1. Soorten klachten

Tabel 1 : soorten klachten

I. Klachten over het intern regime, de detentievoorwaarden	
• over de disciplinaire procedure	18
• over bepaalde disciplinaire maatregelen	27
- verbod briefwisseling	8
- verbod bezoek	2
- verwijdering uit gemeenschap	3
- intrekking tewerkstelling	3
- verbod religieuze diensten bij te wonen	2
- verlies van alle gunsten	3
- transfert	3
- strafceel	3
• algemeenheden over het opsluitingsregime in bepaalde inrichtingen	13
• over willekeur direktie	6
• over onbekwaamheid direktie	2
• over het feit dat brieven naar hoofdbestuur onbeantwoord blijven	3
• over medische verzorging	8
• censuur briefwisseling	11
• over het verbod bepaalde voorwerpen te bezitten	4
• over brutaliteiten van of beledigingen door bewakers	5
• over naakt fouilleren	2
• over beschadiging persoonlijke voorwerpen	2
• over discriminatie vreemdelingen	3
• over verbod kollektieve acties, petitie	2
• over de voeding	2
• over taalregime (franstalige in Merksplas)	1
• over slechte vergoeding arbeid	2
• over uurregeling televisie	1
Subtotaal	112
2. Klachten over vervroegde vrijlating, penitentiair verlof	
- voorwaardelijke invrijheidstelling	4
- penitentiair verlof	7
Subtotaal	11
3. Klachten over gevangenisstraf zelf	
- klachten over of betwisting van veroordeling	9
- over voorlopige hechtenis	11
- over vervangende gevangenisstraf	2
- internering	3
- vreemdelingen opgesloten in afwachting van uitwijzing	17
Subtotaal	42
4. Diversen	
- inlichtingen over genade	1
- vragen om dokumentatie (gevangenisreglement, minimaregelen, strafwetboek, etc.)	7
- verzoeken om bezoek	9
- verzoeken om transfert	3
Subtotaal	20
TOTAAL	285

15.
Bylage 2.
I. KLACHTEN VAN GEDETINEERDEN. EEN ANALYSE VAN EEN JAAR KLACHTEN BIJ DE KOMMISSIE GEVANGENISWEZEN VAN DE BELGISCHE LIGA VOOR DE VERDEDIGING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

Panopticon 3 (1981) mei juni

Tabel 4 : indeling naar gevangenis

	32
St. Gillis	11
Vorst	11
Leuven-Hulp	9
Merksplas	4
Lartin	4
Jambouix	4
Mons	2
Namur	3
Tournai	2
Verviers	3
Brugge	3
Antwerpen	1
Turnhout	1
Nivelles	1
Leuven-Centraal	2
Gent	1
Oudenaarde	1
Dendermonde	96
TOTAAL	

I.4. Aantal klachten per gedetineerde

I.5. Besluit

Doordat wij uiteindelijk maar een beperkt aantal klachten ontvingen en omdat slechts een zeer beperkt aantal gedetineerden de Liga kennen en ons hebben geschreven, kan dit overzicht van klachten niet als representatief worden aangezien en moet men voorzichtig zijn bij het trekken van konklusies. Dit voor ogen houdend, menen wij nochtans twee besluiten te kunnen maken. Wat ten eerste het soort klachten betreft, zijn het vooral klachten i.v.m. de discipline (zowel m.b.t. de straf zelf, de feiten waarvoor men gesanktionerd wordt als m.b.t. de gevolgdte procedure) en de manier waarop direktie en administratie van hun diskretionaire bevoegdheden gebruik maken. Nog los van het feit of deze klachten al dan niet gegrond zijn, duidt dit ongetwijfeld op een pijnpunt in ons gevangenisstelsel en is het in zekere zin een uiting van een reële malaise. Ten tweede hebben wij a.h.w. tot onze eigen scha en schande ondervonden dat er in België geen enkele reële klachtenmogelijkheid voor gedetineerden bestaat en dat de gedetineerden zich op bitter weinig "rechten" kunnen beroepen. De Belgische gedetineerde is en blijft nog altijd "un sujet de non-droit" die moet horen, zien en vooral zwijgen.

LIGUE BELGE
POUR LA DÉFENSE
DES DROITS DE L'HOMME

ETABLISSEMENT D'UTILITE PUBLIQUE

Bruxelles, le 18 janvier 1980

Ministre de la Justice
Monsieur VAN ELSLANDE
Palais de Justice
Place Poelaert
1000 BRUXELLES

Monsieur le Ministre de la Justice,

Je viens de recevoir une lettre de Me. Jacques Henry, du Barreau de Liège, contenant la dénonciation de la situation de certains détenus à la prison de Lantin.

Le courrier, que notre Ligue reçoit, depuis l'ouverture de cette prison, contient une série de plaintes sur la situation existante à cette prison.

Je demande à la commission pénitentiaire de notre Ligue de faire un examen complet de la situation et de vous transmettre son rapport.

Dès à présent, je voudrais demander s'il vous est connu :

- 1) qu'à titre de sanctions, le prévenu reçoit l'interdiction de correspondre avec qui que ce soit, même avec son avocat.
- 2) qu'en général le passage par la censure du courrier des détenus prend un minimum de trois jours
- 3) dans le cachot au 8ème étage, les prévenus sont enfermés en plein gel alors qu'il n'y a aucun moyen de chauffage ou que le chauffage est mis hors fonction.

...../.....

Je me permets de vous demander s'il est exact que depuis le 1er décembre 1979 plusieurs tentatives de suicide se sont produites à Lantin et qu'une seule a réussi.

Combien de tentatives de suicide ont eu lieu ?

Est-il vrai que les détenus ont protesté par diverses manifestations notamment le 29 décembre 1979 contre l'application absurde de plusieurs règlements et surtout contre le fait que les familles qui rendent visite aux détenus doivent attendre en plein air et exposées aux intempéries lorsqu'elles arrivent en dehors des visites prévues.

Je serais heureux de recevoir une réponse urgente à ces questions et demande votre intervention urgente en vue d'examiner l'application du règlement de discipline à la prison de Lantin.

Vous en remerciant d'avance, je vous prie d'agréer, Monsieur le Ministre de la Justice, l'expression de ma haute considération.

MARC DE KOCK
Président

Bylage 3

Vraag nr. 38 van de heer Belmans d.d. 24 november 1983
(N.):

Gevangenis te Brugge. — Eénmanscellen.

Zeer onlangs trof de directie van de gevangenis te Brugge een beslissing, die erin bestond om de éénmanscellen, uit hoofde, van menselijke en vooral hygiënische redenen, maximaal aan te passen aan de bestaande — en te volgen — reglementering. Elke éénmanscel bestond immers uit drie slaapsteden (twee boven elkaar geplaatste en één opklapbare, alle muurvast). Uit elke éénmanscel werd het muurvaste opklapbed volledig verwijderd; de twee boven elkaar geplaatste muurvaste bedden bleven behouden. Enkel in uiterste noodgevallen van overbevolking — en dit voor een minimumperiode — zou een tweede persoon in de éénmanscel worden geplaatst. Vrijwel onmiddellijk nadat alle éénmanscellen waren verbeterd, werd op de plaats waar voorheen een opklapbaar bed was aangebracht, een matras op de grond gelegd, voor (opnieuw) een derde man!

**Proteststaking
van personeel in
gevangenis Bergen**

Zat. 21/1/84

BERGEN (Belga). — Uit protest tegen de overbevolking van de cellen heeft het personeel van de Bergense gevangenis donderdag gestaakt. Het wil speciaal de aandacht trekken op de onveiligheid die uit deze toestand voortspuit. Geëist wordt dat de bevolking van de gevangenis tot 270 eenheden zou worden teruggebracht.

Prison de Saint-Gilles

Bruxelles, le 24 mai 1983

C.M.C.

Aile: D

Cellule: 404

1) Je vous demande à vous, Monsieur le Ministre de la Justice et à votre confrère le Ministre de la Santé Publique, comment ce fait-il qu'on laisse dans la cellule 366 de l'aile D, dépendant du Centre-Médico-Chirurgical quatre détenus malades et atteints de "tuberculose"; maladie contagieuse par voies respiratoires s'il est encore besoin de le rappeler. D'un côté, on les fait sortir à des préaux individuels pour éviter les contagions possibles, et d'un autre côté les servants de leur section viennent régulièrement nettoyer leur cellule, leur parlent, respirent l'air ambiant... en toute inconscience ! et puis nous servent à manger et nous parlent. Alors ! définissez-vous ça comme étant la plus élémentaire hygiène médicale ?

2) En dehors, et par exemple, si les responsables d'une clinique privée laissent, ne fut ce qu'une fois, durant une nuit, week-end ou jour férié, leur clinique sans médecin de garde sur place, ils peuvent être poursuivis en Justice et, s'il y a mort d'homme à cause de cette absence et du retard qui s'en suit dans les soins d'urgence à procurer, leur clinique fermée. Ici, on est au Centre-Médico-Chirurgical du Ministère de la Justice et il n'y a jamais le médecin de garde sur place les nuits, week-ends et jours fériés; seule, une infirmière ou infirmier, stagiaire ou chevronné (e), reste sur place et s'il y a "urgence", on doit appeler le médecin de garde chez lui. En pleine nuit, ou même la journée s'il y a affluence de circulation, cela revient à dire qu'il lui faut au moins vingt minutes à une demi-heure pour être sur place, et s'il faut opérer et qu'il n'est pas chirurgien, il faut encore en appeler un. De quoi avoir le temps de mourir vingt fois ! (vous référer à ma plainte au Parquet du Procureur du Roi du 25 avril 1983 — REF: Not. n° 46992755/83). Trouvez-vous cela aussi normal ?

M. Marc Dupret

BELGISCHE LIGA VOOR DE VERDEDIGING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS.

Kommissie Gevangeniswezen
Hooverplein 11
3000 LEUVEN - tel. 016/23 09 71

VERSLAG VAN HET GESPREK MET DR. CASSAERT, CHIRURG, VERBONDEN AAN HET C.M.C.
IN DE GEVANGENIS VAN ST. GILLIS.

Dr. Cassaert is bij K.B. benoemd tot hoofdgeneesheer en chirurg in het penitentiair chirurgisch en medisch centrum in de gevangenis van St. Gillis. Volgens dit K.B. is hij aangenomen voor een halve part-time (8 à 9 uur). In de praktijk brengt hij wekelijks 12 tot 14 uur door in het C.M.C. en is hij 24 uur op 24 uur bereikbaar. Hij houdt dagelijks konsultatie in het C.M.C. en voert drie maal per week operaties uit. Hij is er 1 jaar aan het werk. Naast zijn werkzaamheden in het C.M.C. is dr. Cassaert verbonden aan het St-Elisabethhospitaal te Ukkel.

1. Het C.M.C.

Het C.M.C. is gevestigd in vleugel A van de gevangenis van St.-Gillis. Zoals gesteld in art. 97 van het Algemeen Reglement worden in het C.M.C. aandoeningen behandeld die in de lokale gevangenis niet behoorlijk kunnen verzorgd worden.

Het C.M.C. bestaat uit twee afdelingen :

- de heelkundige afdeling : 20 bedden + 2 bedden voor vrouwelijke gedetineerden ;
- de afdeling inwendige ziekten : 15 bedden.

Daarnaast is een aparte afdeling voorzien voor gedetineerden die nog regelmatig verzorging nodig hebben of herstellende zijn. Deze afdeling bevat een honderdtal bedden.

Momenteel zit het C.M.C. overvol. Zo'n 150 gedetineerden verblijven er. Het C.M.C. wordt volledig gefinancierd door het Ministerie van Justitie.

2. Personeel.

In het C.M.C. zijn terwerkgesteld :

- 1 hoofdgeneesheer.

Hij coördineert de werkzaamheden, regelt de opnames en de ontslagen, levert certificaten voor werkonbekwaamheid af, enz. ;

- een twintigtal medici met uiteenlopende medische disciplines (o.a. internisten, een kardioloog, radioloog, neuroloog, psychiaters, enz.).

Deze medici zijn benoemd bij ministerieel besluit. Zij worden betaald per prestatie. Zij zijn elk 2 maal 2 uur aanwezig in het C.M.C. en wisselen elkaar af zodat er permanent een geneesheer ter beschikking is.

Opvallend is dat de 4 psychiaters, die verbonden zijn aan de gevangnissen van Vorst en St. Gillis eveneens 2 maal 2 uur werken voor het C.M.C.

Elke gedetineerde die in het C.M.C. wordt opgenomen, wordt door deze psychiaters gezien. Volgens dr. Cassaert zou 80% van de opgenomen gedetineerden psychiatrische stoornissen vertonen. In 70% van deze gevallen gaat het om geïnterneerden. De behandeling bestaat uit gesprek en medikatie ;

- verplegend personeel : dr. Cassaert kon ons niet met zekerheid zeggen hoeveel verplegend personeel er in het C.M.C. werkzaam is. Op de heelkundige afdeling werken er 8. Zij worden bijgestaan door twee gedetineerden die instaan voor het niet specifiek medische werk ;
- bewakers : op de heelkundige afdeling 6.

3. Praktijk.

In het C.M.C. kunnen alle medische specialiteiten aan bod komen. De ingrepen die er plaats vinden worden gelimiteerd door twee factoren :

- het materiaal nodig voor de ingreep : bepaalde dure apparaten zijn niet in het C.M.C. aanwezig. Terecht, volgens dr. Cassaert, omdat het hier om zware investeringen gaat, waarvoor het Ministerie van Justitie moet instaan. Het zou trouwens niet renderen ;
- de steriliteit kan niet voor 100% gewaarborgd worden. Dit heeft te maken met de penitentiaire structuur waarin het C.M.C. zich bevindt : bewaarders hebben de opdracht om alles en overal te controleren.

Wanneer een ingreep niet in het C.M.C. kan plaatsvinden, dient de behandelende arts een aanvraag in om de gedetineerde te opereren in een privé-ziekenhuis. Het ministerie van Justitie weigert zulke aanvragen nooit. Twee bewaarders vergezellen de gedetineerde tijdens zijn verblijf in de privé-kliniek.

Volgens dr. Cassaert maken privé-ziekenhuizen soms misbruik van deze situatie. Zij gaan zoveel mogelijk onkosten maken omdat zij die kunnen vorderen aan het ministerie van Justitie en omdat er geen mutualiteit in de onkosten tussenkamt.

Enkel gedetineerden met organische klachten worden opgenomen in het C.M.C., zoals interne aandoeningen, breuken, enz. Regelmatig worden gedetineerden opgenomen die het slachtoffer werden van een arbeidsongeval (meestal breuken, verwondingen, brandwonden). Er doen zich veel gevallen van 'stille auto-destructie' voor : inslikken van lepels, scheermesjes, zelfverwondingen, enz. Deze laatsten zijn het moeilijkst te behandelen omdat zij geen behandeling wensen.

Deze gedetineerden stellen alles in het werk om de genezing van hun aandoeningen tegen te gaan (bv. het opzettelijk vuil maken van hun wonden).

De gedetineerden komen na advies van de plaatselijke arts en de toelating van de minister in het C.M.C. terecht. Dat gedetineerden in het C.M.C. werden opgenomen omwille van slagen en verwondingen, kon dr. Cassaert niet zeggen, maar hij ontkende het niet.

Hij stelde dat veel plaatselijke geneesheren snel over gaan tot een advies voor een opname in het C.M.C. omdat zij dan geen verdere verantwoordelijkheid meer dragen voor de gedetineerde. Wanneer de gedetineerde wordt opgenomen krijgt de arts van het C.M.C. de medische fiche van de gedetineerde doorgespeeld. Wanneer de gedetineerde naar zijn gevangenis terugkeert krijgt hij meestal een advies mee en wordt de plaatselijke arts daarvan op de hoogte gesteld. Over de vraag in hoeverre dat advies in de lokale gevangenis wordt opgevolgd bleef dr. Cassaert in het ongewisse. Wij haalden een voorbeeld aan van een gedetineerde uit Vorst wiens medikamenten hem tijdens het week-end werden geweigerd. Dr. Cassaert trok dit voorbeeld in twijfel, maar ontkende het niet formeel. Hij zei dat zulke situaties zich niet in het C.M.C. voordeden, maar dat hij niet wist hoe het in de gevangenissen zelf met de medische verzorging gesteld was. Volgens hem hing daar veel af van de competentie van de plaatselijke arts en van de relatie die de gedetineerde had met het personeel. Op de vraag of het hem bekend was dat medikamenten of andere medische zorgen aan gedetineerden werden geweigerd kon hij niet met zekerheid antwoorden, maar hij kon zich wel inbeelden dat deze zorgen door het gevangenis personeel als represaille niet aan de gedetineerde werd verstrekt.

Dr. Cassaert ontkende ook niet dat sommige gedetineerden hervielen en terug in het C.M.C. belandden. Adviezen voor een verdere kinesitherapeutische behandeling in de lokale gevangenis worden meestal niet opgevolgd omdat het te kostelijk is om een kinesist in de gevangenis aan te werven en omdat de mutualiteit niet tussen komt.

Op de vraag of er in het Belgisch gevangeniswezen een aangepaste behandeling wordt toegepast voor drugverslaafden, antwoordde dr. Cassaert dat dit soort behandeling zeker niet binnen het C.M.C. bestond en dat hij niet goed inzag welke gevangenis wel was uitgerust voor deze categorie van gedetineerden.

Eén of tweemaal per week is er tussen elke gevangenis en het C.M.C. een transfert heen en terug. Dringende gevallen worden onmiddellijk per ambulance naar het C.M.C. overgebracht. De plaatselijke arts en de lokale direktie beslissen daarover.

Voor het aanvragen van materiaal kan het C.M.C. beroep doen op de apotheek van de gevangenis van Vorst, wanneer de kosten niet hoger zijn dan 10 000,-F. Voor duurdere materialen moet de aanvraag gericht zijn aan het ministerie van Justitie (welke dienst is niet bekend). Deze laatste aanvragen konden wel eens een half jaar op zich laten wachten.

Medische dossiers van vooral terminale patienten worden doorgespeeld aan de geneesheer-inspekteur van het BSI. Deze beslist over de definitieve invrijheidsstelling omwille van gezondheidsredenen. Toen wij allusie maakten op het geval Jespers kon dr. Cassaert daar niets over vertellen omdat het medisch dossier van Jespers 'verdwenen' is.

4. Besluit

Dr. Cassaert is van mening dat het C.M.C voldoende is uitgerust om als gevangenis hospitaal te functioneren. Hij stelde dat het ministerie van Justitie bang is dat er iets aan de geneeskundige zorgen van de gedetineerden zou ontbreken. Daarom krijgt hij wat de medische kant betreft 'carte blanche' : zijn aanvragen worden steeds ingewilgd.

Uiteraard verschilt de geneesheer binnen de gevangenisstructuur van de gewone geneeskunde. Het probleem stelt zich volgens dr. Cassaert vooral in het gedwongen karakter van deze geneesheer : de patient is niet vrij zelf een dokter te kiezen en ook de arts is gedwongen de gedetineerde te behandelen. Vandaar dat de arts dikwijls door de gedetineerde wordt tegengewerkt.

Traduction dactylographiée aussi précise que possible de ce témoignage; ce, pour en faciliter la lecture

M. Auguste Segers

Cellule: 38I

Aile: D

Entré au C.M.C. le 21/03/1983

A déjà subi 19 opérations chirurgicales

Depuis ma détention, je suis affligé de rhumatisme au niveau de la colonne vertébrale, dû aux séquelles d'un accident à la cuisse droite dont j'ai été victime durant mon jeune âge. En plus asthme et bronchite chronique.

En juin 1982, j'ai subi un infarctus et depuis lors j'ai encore eu plusieurs malaises cardiaques. J'ai été admis à l'Hôpital Saint Camille de Namur et pour cet hôpital et le médecin de la prison, tout était normal ? Le médecin traitant de la prison de Namur a d'ailleurs inscrit dans le dossier U.O.T. que j'étais un " comédien ". J'ai, en effet, été avisé de cette inscription par le Directeur Kostins de la prison de Saint-Gilles.

Ici au C.M.C. de Saint-Gilles, j'ai été examiné par le Docteur Terrasse (voies respiratoires) qui m'a dit que j'avais bien de l'asthme et en plus une angine. Ensuite, le cardiologue, le Docteur Carton, m'a prévenu, après examens, que je devrai subir une opération au cœur au niveau des artères coronaires. Depuis lors, j'ai toujours plusieurs malaises.

Quand vous sonnez pour l'infirmier, c'est presque deux heures après que le surveillant vient voir et l'appelle. Si on est cardiaque on a le temps de mourir. Vous êtes un déchet de la société et un cobaye pour eux.

Voilà depuis trois ans que j'ai des adhérences intestinales. Pour le médecin Weills cela n'est rien. Ce n'est que quand on a un cancer qu'on nous opère comme une bête, et quant aux séquelles et aux soins en chirurgie: zéro !

Le C.M.C. : Camp-Martir-Concentrationnaire.

Saint-Gilles Bruxelles le 20/05/83

(signature)

Verso: Commission médicale: " Résidence Gilles Dechin ", avenue de l'Hôpital, 35 (Bte 36) — Lift 4 - 1er étage à 7000 Mons

Docteur Pierre Boxus, rue de l'Eglise, 228 à 5240 Wanze (Moha)
S'occupe de diverses réclamations.

Traduction dactylographiée aussi précise que possible de ce témoignage; ce, pour en faciliter la lecture

Cellule: 394

Aile: D

C.M.C.

Le 17/05/83

Je soussigné, Warmont Alfred, né à Charleroi en 1953, désire par la présente faire connaître à toute personne que ce que je vais écrire est la stricte et humaine vérité.

Il y aura 7 ans que j'ai été amputé des 2/3 du pied droit et on m'a enlevé en plus le muscle du molet pour sauver ma jambe qui a été atteinte d'une balle de 7,65 qui m'a coupé l'artère fémorale.

J'ai subi 19 opérations. Les docteurs qui m'ont opéré m'ont formellement conseillé de faire attention à mon moignon, surtout si il y a une tache noire ou des rougeurs qui apparaissent et qu'il fallait dans ce cas les consulter le plus vite possible. Il s'agit des Docteurs : Pirson, Hamblet, Micellelé et Haméise.

Le 03/01/1983, je me suis fait arrêter par la Gendarmerie de Namur pour vol, et dans le but de me faire avouer, ils m'ont frappé et fait tomber ce qui occasionna la cassure de ma prothèse.

Enfin, je fus incarcéré à la prison de " Jamioul " où ils m'ont obligé à mettre des souliers qui ne convenaient pas à ma prothèse.

Je leur ai fait remarquer et pour toute réponse ils m'ont dit "avance". Une semaine après en regardant mon moignon qui me faisait très mal,

j'ai constaté qu'une tache noire était apparue, et le médecin que j'ai consulté en cette prison me répondit simplement que cela allait partir.

Quinze jours après, je ne savais presque plus marcher car cette tache noire qui, au début, était petite, était devenue grande comme une pièce de cent francs belges. J'allai voir, par conséquent, l'infirmière qui, stupéfaite, ne comprenait pas comment on ne m'avait pas soigné.

Enfin, elle me soigna pendant un bon mois et ça a été mieux, mais je devais encore marcher avec des béquilles. J'ai demandé l'autorisation au Docteur Dufour pour me faire faire une nouvelle prothèse, et il me

dit qu'il fallait attendre ma condamnation pour m'envoyer au C.M.C. de la prison de Saint-Gilles ? Lorsque j'ai été condamné, il m'a envoyé à Saint-Gilles.

Le 1er jour, ils m'ont mis dans une " salle " très propre.

Le 2e jour, ils m'ont mis dans une "cellule" dégueulasse! dans laquelle il y avait un W.C. chimique et un seau de toilette sur lesquels je devais faire des acrobaties pour faire mes besoins.

Je suis forcé de garder ma prothèse cassée que je fais tenir tant bien que mal par trois bandes vello, mais cela me fait souffrir de 6H30 du

.../...

Suite du témoignage de Warmont Alfred

matin jusqu'à 20H du soir; car, ayant peur des microbes, j'hésite de retirer ces bandes, et comme on doit aller chercher nos médicaments, changer nos seaux le matin, prendre la nourriture ou aller au rapport et de-ci de-là, je suis obligé de la garder pour pouvoir marcher.

- Je marche par conséquent lentement, car c'est douloureux et on me crie souvent d'aller plus vite!
- Quand je demande un calmant pour les douleurs à mon moignon, par exemple à 14H, je dois attendre 20H pour la distribution des médicaments; donc, je dois souffrir 6H sans rien dire car si on les rappelle, ils sont fâchés.
- Pour me laver, j'ai trois doigts d'eau chaude, car je ne sais pas aller à la douche hebdomadaire (7minutes!).
- Alors, j'ai décidé d'écrire au Directeur qui m'a envoyé à la prison de "Forest" où on m'a mit dans une cellule à trois. Une personne normale a déjà difficile à marcher tellement c'est étroit. Je réclame et on me met dans une cellule seule, ce qui fait que je revenais au point de départ. J'ai bien essayé d'expliquer que ma prothèse cassée ne bessait et me faisait souffrir, mais ils ont fait semblant de ne pas comprendre.
- Alors, ils m'ont mis à l'annexe où il y a des débilés mentaux! et je devais toujours et malgré tout garder ma prothèse cassée.
- Finalement, le psychiatre m'a dit que ma place était au C.M.C., et j'y suis donc retourné avec ma prothèse, et maintenant j'attrape des cloches à mon moignon.
- Ce matin, on est venu me dire et me demander si je voulais payer ma nouvelle prothèse vu qu'il faut un devis de la rue de la Vierge Noire à Bruxelles. Alors, ils m'ont donc fait attendre ici un mois en plus et pour rien! vu que dès le début que je suis venu, je leur ai bien dit de contacter la VIERGE NOIRE, établissement des handicapés. Combien de temps vais-je donc devoir encore attendre cette prothèse? et souffrir!

(signature)

DOCTEUR ARMAND DE COSTER

PROFESSEUR DE PNEUMOLOGIE
A L'UNIVERSITÉ DE BRUXELLES

CHEF DE CLINIQUE
A L'HOPITAL UNIVERSITAIRE SAINT-PIERRE

1080 BRUXELLES, LC

26 AVRIL 1983

72, RUE SAINT-BERNARD
TÉL. 02 - 537 63 66

Je soussigné docteur A. DE COSTER certifie avoir donné mes soins à Monsieur GOSSIAUX Albert qui se trouve actuellement à la prison de Saint-Gilles.

En 1979, l'intéressé a été hospitalisé dans mon service pour une mi au point approfondie. Il avait même été envisagé à l'époque de pratiquer une intervention chirurgicale délicate mais, devant la gravité de la situation, cette intervention n'a pas été pratiquée.

J'ai eu l'occasion de revoir Monsieur GOSSIAUX récemment. L'état pu
monnaire de l'intéressé est peu satisfaisant. Il est gêné, sur le plan respiratoire au moindre effort.

Le dossier radiologique de l'intéressé, consulté à la Prison de Saint-Gilles confirme l'existence d'une pathologie pulmonaire importante.

Il me paraît évident que le séjour de l'intéressé en milieu carcéral n'est pas indiqué, compte tenu de son état de santé. Il serait par exemple très précieux de proposer à Monsieur GOSSIAUX une cure dans un institut tel que la Clinique Pneumologique d'ALSEMBERG où Monsieur GOSSIAUX a d'ailleurs déjà été hospitalisé jadis, cure dont il avait tiré le plus grand bénéfice.

Je suggère donc, de la part des autorités compétentes qu'elles autorisent Monsieur GOSSIAUX à quitter la prison pour des raisons de santé.

Fait à BRUXELLES le 26 AVRIL 1983.

Professeur A. DE COSTER.

BYLAGE 9.

Discipline

Alle gevangenen hebben hetzelfde gevangenisreglement, maar toch wordt beweerd dat het regime en de discipline van gevangenis tot gevangenis verschilt. Hoe verklaar je dat?

F.V.: De directeur, die maakt het hele verschil uit. Hij kan bepalen hoe strikt het reglement in zijn gevangenis wordt toegepast. Een directeur kan het hele systeem manipuleren. Hij kan ook die zogezegde personeelskonferentie volledig naar zijn hand zetten. Op zo'n personeelskonferentie wordt door de staf en de directeur gesproken over de mogelijkheid om aan een gedetineerde penitentiatief verblijf toe te kennen of om hem vrij te laten. Maar als gedetineerde kom je nergens bij te pas. Er wordt over je geval vergaderd en beslist zonder dat je ook maar één keer zelf gehoord wordt.

Een gevangene kan wel vragen dat de directeur hem ontvangt, maar daar verlies hij in feite zijn tijd mee. Je mag dan tien minuten in het bureau van de directeur gaan staan en je verhaal doen maar hij zal niet echt luisteren. Het doest er lig op zijn bureau en je mag zeggen wat je wil maar dat gaat oor in en oor uit.

Maar niet alleen de wijze van toepassen van het gevangenisreglement bepaalt het grote verschil tussen de gevangenen, ook de levensomstandigheden, hygiëne en dergelijke meer zijn zeer belangrijk. Zo zijn de hygiënische omstandigheden in de gevangenis van Vorst gewoonweg ongeloflijk. Als je je boterham daar een halve minuut op tafel laat liggen zit die meteen vol met vliegen. Gent is op dat gebied wel de beste gevangenis die ik heb gekend.

Worden er geregeld gevangenen gestraft?
F.V.: Zeer geregeld zou ik zeggen, alhoewel ook dat kan verschillen al naargelang van de gevangenis. Zelf kan ik ook op enige ervaring op dat gebied bogen. Omdat ik een disput had met de directeur werd ik door enkele bewakers van mijn cel naar de strafcel - vestigingscel - voer gebracht. Acht bewakers trokken daar mijn kleren uit en schopten en sloegen me. Ze hebben me echter niet echt afgeranseld zoals je dat soms van anderen kan horen. Daarna sloten ze me naakt op.

Dat is niet zo prettig, vooral als je weet dat er geen verwarming in die cel is. Er is daar enkel een plank die dienst doet als bed en een pot om je behoeften in te doen. Je krijgt geen water, ook geen zeep of handdoeken. Ik heb daar een week in gezeten. Normaliter mag je maar drie dagen na mekaar in de strafcel doorbrengen tenzij in uitzonderlijke omstandigheden.

Hij hebben ze af en toe uit de cel gelaten voor enkele uren om me er daarna opnieuw voor drie dagen in te stoppen. Mijn geval is weliswaar nogal uitzonderlijk. Meestal blijven de gestrafte gevangenen maar drie dagen in de strafcel.

J.L.: Ik heb ook in de strafcel gezeten, voor vier dagen. Geen prettige ervaring. Ik kwam binnen in de cel langs de buitendeur. In het voorportaal stond een kartonnen doos met een gevangenisuniform erin, ondergoed inclusief. Ik moest mijn eigen kleren uittrekken en naakt de cel ingaan, terwijl de bewakers lachend naar me stonden te kijken en te lachen. Ze lieten me daar een tijdje staan en lieten sloten geven za me de kleren die in de kartonnen doos zaten. 's Morgens en 's avonds at ik in de duisternie omdat er geen licht brandde in de cel. Water om me te wassen kreeg ik niet, enkel koffie bij het eten. Er is ook geen verwarming. Ik liep de hele dag op en neer om het wat warm te krijgen.

Hoe was de verhouding tussen de bewakers en de gedetineerden?

J.L.: Er zijn bewakers van allerlei slag. Maar ik heb er maar twee goede gekend.

F.V.: Soms zou je met roken kunnen afvragen wie de echte boef is, de bewaker of de gevangene. Maar er zijn vanzelfsprekend ook degelijke kerels bij.

Gebeurt het wel eens dat bewakers gevangenen slaan?

F.V.: In de grote gevangenen valt dat

meer voor dan in kleine. Er zitten daar gewoon minder gevangenen, je kan die mensen dus veel makkelijker naar je hand zetten dan in de grote gevangenen. Daar komt dan nog ook eens het probleem van de vreemdelingen om de hoek kijken. Tussen de gevangenen onderling, maar ook bij de bewakers is er heel wat racisme aanwezig tegenover vreemde gedetineerden. Zo heb ik het geval meegemaakt van een gedetineerde die werkschip geboden was op de vreemdelingen. Hij ging elke dag naar de wandeling om brieven te schoppen met de vreemde gevangenen en hij troefde er regelmatig iemand af. Na enige tijd zat een bewaker hem te laten: "Je moet dat nu toch echt niet alle dagen doen, om de twee dagen zal wel volstaan zeker".

Er wordt vooral gebochten in de gevangenis watmeer sommige gedetineerden zich wat agressiever gedragen. Maar dan eens gebeurt het dan dat verschillende bewakers tegelijk een gevangene even aanpakken. Dat komt nooit voor als er andere gedetineerden bij zijn, maar de sporen ervan kan je later toch zien.

Praten de gedetineerden onder elkaar veel over ontsappen?

J.L.: Ja, daar wordt veel over gesproken, maar meer voor de lol, niet echt serieus.

Dirk ACHTEN

D.S. april 83.